

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G99

«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-07-5

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

G99

ISBN 978-601-7697-07-5

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

2. Близначкая Е.А. Глобальное экологическое управление и многосторонняя и экологическая дипломатия // Международные процессы, Т.18, № 3, 2020, С. 126–153.
- 3) Алимов А.А., Шестакова А.И. Экологическая дипломатия в XXI веке // Общество. Среда. Развитие // №2, 2017, С.97-101.
4. Дементьева Е.М Арктический совет как инструмент экологической дипломатии. Дисс. маг. СПб., 2019, 101 с.
5. Можанов В.С. «Зеленая» дипломатия во внешней политике Европейского союза. Дисс.маг. Томск., 2023, 111с
6. The EU Green Diplomacy Network Background and Chronology // European Union external action // [Электронный ресурс] URL: https://eeas.europa.eu/archives/docs/environment/gdn/docs/gdn_more_en.pdf
7. Официальный сайт Межгосударственной координационной водохозяйственной комиссии // [Электронный ресурс] URL : http://icwc-aral.uz/index_ru.htm

ӘОЖ 327.82

ҚХР-НЫҢ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ АРҚЫЛЫ ЖАРИЯЛЫЛЫҚ ДИПЛОМАТИЯНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУЫ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА

Бактығалиева Аяжан Ерболатқызы

baktygalieva.ayazhan@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ,

Халықаралық қатынастар факультетінің магистранты,

Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Л.Х. Төлешева

Қытай қазақ қоғамына қандай жолмен «жұмсақ» әсер етеді? Осыған байланысты Қытай билігі саяси элита деңгейінде тығыз өзара іс-қимыл жасалып жатқанын ескере отырып, синофобия деңгейін төмендету және Қазақстан халқының сеніміне кіру үшін не істеп жатыр деген сұрақ қою орынды. Бейжіңнің қарапайым халыққа, жастарға, журналистер мен сарапшылар қауымына қатысты қоғамдық және мәдени дипломатиясының құралдары қандай? Қытай қолданып отырған «жұмсақ күш» қаншалықты тиімді және Қазақстандағы қазіргі негізгі әлеуметтік-саяси үрдістерді ескере отырып, болашақта оның әсері қандай болмақ?

Әлемнің басқа аймақтарындағы сияқты Қытайда білім гранттары мен шәкіртақылар, Конфуций институттары, мәдени-гуманитарлық іс-шаралар мен ынтымақтастық, Қытайдың дәстүрлі медицинасы, журналистер мен БАҚ өкілдеріне арналған ақпараттық турлар сияқты құралдарды пайдалануға ерекше көңіл бөлінеді. Сонымен қатар, соңғы кездері ҚХР мемлекеттік құрылымдары қазақстандық сарапшылармен өзара іс-қимылды күшейтті.

Нақты білім беруге келетін болсақ, Қытай білімге үлкен мән береді, оны міндетті инвестиция ретінде қарастырады, бұл болашақта Қытайдың халықаралық имиджінің жақсаруына, сәйкесінше әлемде Қытайға деген қорқыныштың төмендеуіне әкелуі керек. Билікке бесінші буын өкілдерінің келуімен Пекин өзінің халықаралық имиджі мен әлемдегі позициясына, білім сапасы мен жеке оқу орындарының жабдықталу деңгейін көтеруге көбірек көңіл бөле бастады. Қытайдың Цинхуа, Бейжің және Фудан сияқты танымал университеттері 50 үздік халықаралық университеттердің қатарына кіреді. [1]

Қытай шет елдер халқының жас топтарына мәдени-психологиялық әсер етуге мүдделі, оларды 10-20 жылдан кейін мемлекеттік басқару жүйесінде жоғары орындарға ие бола алатын және, тиісінше, өз елдерінің сыртқы саясатын, экономикалық және әлеуметтік құрылымды қалыптастыра алатын болашақ элита ретінде қарастырады.

Қазақстан өз азаматтарын шетелде оқуға белсенді түрде ынталандыратынын ескере отырып, Қытай қазақстандық студенттер жоғары білім алуға баратын негізгі елдердің бірі ретіндегі мәртебесін нығайтуға ұмтылуда. Халықаралық білім институтының мәліметі бойынша, қазіргі таңда Қытайда білім алып жатқан қазақстандықтардың саны 20 000-дай адамды құрайды.

2013 жылы Назарбаев Университетінде (НУ) сөйлеген сөзінде Қытай Халық Республикасының Төрағасы Си Цзиньпин Шанхай ынтымақтастық ұйымына (ШЫҰ) қатысушы елдердің азаматтары ҚХР университеттерінде білім алу үшін 30 000 мемлекеттік грант алатынын мәлімдеді. Ол сондай-ақ Конфуций институттарының 10 мыңнан астам студенттері мен оқытушыларын Қытайға біліктіліктерін арттыруға шақырды.

2014 жылы НУ-дың 200-ге жуық студенті ҚХР Білім министрлігі ұйымдастырған бағдарлама аясында Қытайдың бірқатар провинцияларына барды. Зерттеуші Ю.Чен жүргізген сауалнамаға сәйкес, ҚХР-ға барған НУ студенттері арасында көрші елге деген оң көзқарастың айтарлықтай өскені байқалады. Егер Қытайға барар алдында студенттердің 68%-ға жуығы ҚХР Азиядағы ең ықпалды мемлекет деп есептесе, оған барғаннан кейін респонденттердің 75%-ы осындай пікірге келген. Сапар алдында 67% Қытай алдағы он жылда Азиядағы ең ықпалды ел болады деп сенсе, сапардан кейін Назарбаев Университетінде оқитын қазақ жастарының 83% осы пікірді айта бастады. [2]

«Қытайдың Қазақстанға ықпалын оң немесе теріс деп санайсыз ба?» деген сұраққа Қытайға сапары қарсаңында сауалнамаға қатысқан студенттердің 52%-ы Қытайдың ықпалын оң деп санайтынын және 34%-дан астамы «белгілі бір дәрежеде оң» (somewhat positive) деп жауап берді.

ҚХР-ға барғаннан кейін жүргізілген сауалнамалар көрсеткендей, Қытайдың әсерін оң деп санайтын НУ студенттерінің саны 31% дейін төмендеді, ал 58% әсер әлі де «белгілі бір дәрежеде оң» деген қорытындыға келді.

Сонымен қатар, Сингапур тәжірибесін НУ студенттері Қытайға қарағанда Қазақстан үшін ең қолайлы даму моделі деп санайды. Оның үстіне респонденттердің көбі Қазақстан басқаларға еліктемей, өз жолымен жүруі керек деп жауап берді.

Айта кетерлігі, Қытайға бару сапалы білім алған қазақстандықтарды елеусіз қалдырмайды. Қытайдың қала құрылысы, инфрақұрылымдық және экономикалық дамуының жетістіктерін өз көзімен көру мүмкіндігі Қытайды қабылдауға оң әсер етеді. Қытайға жиі баратын бірқатар сұхбат алған студенттер мен сарапшылар елдің билігі елдің соңғы онжылдықта қаншалықты өзгергенін көрсетуге ынталы екенін атап өтті. Сонымен қатар, Қытай шетелдік қонақтарды ойын-сауық және туризм индустриясымен таң қалдыруға тырысады.

Сонымен, С.Қошанова мен Б.Рақышеваның зерттеу нәтижелері бойынша Қытай қазақстандық студенттерді оқу және өмір сүру жағдайларымен қызықтырады. Тағы бір маңызды фактор - жерлестердің көп болуы, бұл жаңа студенттерге қытайлық ерекшеліктерге тез бейімделуге мүмкіндік береді. Осылайша, 312 респондент Қытайда білім алу мүмкіндігі туралы ақпаратты достары мен қатарластары арқылы алғанын атап өтті. Тағы бір жайт, Қазақстан Республикасының азаматтары көбінесе Қытайдағы беделі төмен жоғары оқу орындарына түседі, бұл оларға жоғары сапалы білім мен кәсіби дағдыларды алуға мүмкіндік бермейді. Тіл білу және таныстарының болуы, сонымен қатар іскерлік және академиялық серіктестік ретінде – Қазақстан мен Қытайдың мемлекеттік және жеке ұйымдары арасындағы қарым-қатынастарды орнату үшін орнатылған байланыстар деп атайды.

Сонымен, Қазақстанның жетекші аналитикалық ұйымдарының бірінің бірнеше қызметкері осы мәселе бойынша берген сұхбатында олардың орталығы соңғы жылдары Қытай мен Қазақстан арасындағы екіжақты қарым-қатынастар бойынша семинарлар мен конференцияларды жиі өткізе бастағанын атап өтті. Қытайда оқу барысында жасалған байланыстардың арқасында олар жұмыс істейтін орталық Қытайдың сараптамалық орталықтарымен және Орталық Азия елдері бойынша сарапшылармен оңай байланыс орната алды. Қытайдың жоғары оқу орындарының түлектерінің

қазақстандық жетекші сараптамалық орталықта жұмыс істеп жатқаны қытайлық ұйымдарға тәнті болған сияқты. Бұл тараптардың өзара іс-қимылын жеңілдетеді және мүмкін, Қазақстандық институтқа белгілі бір сенім сезімін береді.

Сонымен қатар, қазақстандық студенттер арасында қытай тілін нашар меңгеру мәселесі туындап отыр, бұл Қазақстан Республикасы азаматтарының Қытайда оқу кезінде өз отандастарымен тіл табысу үрдісінен болса керек. Осылайша, сауалнамаға қатысқан қазақстандық студенттердің 44%-ға жуығы бос уақытында жерлестерімен араласқанды ұнататынын айтқан.

Екінші жағынан, студенттердің барлығы қытай мәдениетіне тартылмайды, олардың барлығы ҚХР өміріне және қытайлықтардың менталитетіне толық бейімделе алмайды. Көбінесе мұндай студенттер прагматикалық қызығушылықтарды басшылыққа алады - көпшілігі қытай тілін білудің арқасында Қазақстанға оралған кезде жақсы жалақы алатын жұмысқа орналаса алады деп сенеді. Қазақстанда жұмыс істейтін қытайлық компаниялар мен фирмалардағы Қытай университеттерінің жұмысқа орналасқан түлектерінің саны туралы ашық деректердің болмауына байланысты қазақстандық студенттердің үмітінің қаншалықты ақталғаны толығымен анық емес. Бұл ретте түлектер энергетика саласында жұмыс істейтін қытайлық ірі компанияларға, соның ішінде CNPC, CNOOC, Sinopec, CITIC Group және т.б. ұйымдарға ерекше қызығушылық танытуда.

Бұл компаниялардың көпшілігі өз қызметкерлерін қытай тілінде оқытады, соның ішінде Қытайға тағылымдамадан өтуге жіберу кең етек алған. Олардың кейбіреулері Қытай университеттерінің түлектерінен оқуын аяқтағаннан кейін компанияға оралған кезде қытай тілін білуін мерзімді түрде растауды талап етеді. Осылайша, «Ақтөбе Таймс» басылымы 2016 жылдың қаңтарында CNPC-Ақтөбемұнайгаз компаниясының басшылығы компания қызметкерлерінің тілді білуін тексеру және ынталандыру туралы бұйрық шығарғанын, оған сәйкес компания есебінен ҚХР жоғары оқу орындарын бітірген түлектерді өз Отанына оралғаннан кейін бірден және компанияда бір жыл жұмыс істегеннен кейін қытай тілі дәрежесін анықтайтын тест тапсырулары керек. [3] Құжатта компанияның емтихандарды нашар тапсырған жағдайда түлекті жұмысқа қабылдаудан бас тартуға құқығы бар екені атап өтілген. Сонымен қатар, басшылықтың қызметкерді мансап сатысына көтеру туралы шешімі қытай тілін білу деңгейіне байланысты болады.

Бұл бұйрықтың газетте жариялануы қоғамда компанияның атына үлкен сын тудырды. Кейіннен мұндай тапсырысты компания басшылығы қабылдағаны белгілі болды. «CNPC-Ақтөбемұнайгаз» АҚ баспасөз қызметінің хабарламасында айтылғандай, компаниямен келісім-шарт бойынша 250-ге жуық қызметкер Қытайда оқудан өткен. Сонымен қатар компания Қытайдың жоғары оқу орындарында өз қаражаты немесе басқа ұйымдар есебінен білім алған қызметкерлерді жұмысқа алады. Дәл осындай қызметкерлер үшін жоғарыда аталған корпоративтік ұстаным әзірленді. [4]

Сондай-ақ, «CNPC -Ақтөбемұнайгаз» компаниясы жыл сайын 450-ге жуық орта буын басшылары үшін менеджмент және кәсіпкерлік қызмет саласындағы білім мен дағдыларды кеңейтуге бағытталған арнайы курстар ұйымдастыратынын айта кеткен жөн.

Сонымен қатар, CNPC-Ақтөбемұнайгаз 1 миллион АҚШ доллары көлемінде білім беру қорын құрды, ал 2008 жылы Қазақстандағы білім беруді қолдауға арналған түрлі жобаларға 776,9 мың АҚШ долларын инвестициялады. Кәсіпорынның екі оқу базасы Шымкентте орналасқан, онда дәнекерлеушілер, құбыршылар және тойтарушылар біліктілігін арттыру курстары үнемі өткізіліп тұрады. CNPC-нің еншілес кәсіпорны Trans-Asia Gas Pipeline Company Limited Қазақстан-Британ техникалық университетінде 30-45-ке жуық қазақ жастарының білім алуын төледі. [5]

Оның үстіне CNPC-Ақтөбемұнайгаз компаниясы Ақтөбедегі Жастар сарайының құрылысына 1,5 млрд теңге бөлді. Сондай-ақ, Астанадағы Қазақ ұлттық хореография академиясын 70% CNPC қаржыландырғанын атап өтуіміз керек. [6]

Қазақстаннан жоғары сынып оқушыларын Қытайға оқуға шақыру да қазір қарқынды жүріп жатыр. Сондай фирмалардың бірі – «Chinastudy.kz», Қазақстанның әр өңірінен 1300 студентті Қытайға оқуға жіберді. Бұл жеке ұйым Қытайға жіберілетін студенттер саны бойынша Қазақстандағы №1 агенттік болып табылады. Қытайдың 50 университетімен серіктестік орнатқан. 121 агенттігінің мәліметінше, Қытайға қазақстандықтардың ең көп бөлігі Алматыдан кетеді, бұл Қазақстан Республикасының бұрынғы астанасы тұрғындарының салыстырмалы түрде жоғары өмір сүру деңгейімен ғана емес, Қытайдың географиялық жақындығымен де байланысты. Шетелдік білім жоғары әлеуметтік мәртебенің көрсеткіші саналатынын ескерсек, көптеген қазақстандық отбасылар балаларын басқа елдердегі жоғары оқу орындарына түсуге итермелейді.

Тағы бір танымал агенттік – MyChina, ол студенттерді Қытайға оқуға жіберетін ТМД-дағы ең ірі білім беру орталығы ретінде танымал.

Конфуций институттары. Қазақстанда төрт Конфуций институты (КИ) бар: Астанада, Алматыда, Ақтөбеде және Қарағандыда. Астанадағы Еуразия ұлттық университетінің КИ сайтында көрсетілген ақпаратқа сәйкес, Қазақстанда КИ ашу идеясын алғаш рет Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев 2005 жылы шілдеде Қытай Халық Республикасының бұрынғы төрағасы Ху Цзиньтаомен кездесуінде айтқан. Қазақстан Республикасы Президентінің ұсынысын іске асыру мақсатында Сиань шет тілдер университеті мен Еуразия ұлттық университеті арасында КИ білім беру саласындағы ынтымақтастық туралы «Іске асыру туралы келісімге» қол қойылып, институт директорларының басқармасы тағайындалды. 2007 жылғы 5 желтоқсанда Қазақстан Республикасының бұрынғы Білім және ғылым министрі Жансейіт Түймебаев Еуразия университетінде КИ-тің ашылу салтанатына қатысты.

Еуразия университетіндегі КИ қытай тілінен қазақ тіліне бірқатар оқулықтар аударды. 2012 жылы университет студенттері «Қытай тілінің көпірі» халықаралық байқауында ең мықты бес қатысушының қатарына енді. Институт ҚХР-дың жүргізіліп жатқан сыртқы саясатын қоса алғанда, Қазақстандағы Қытайды тануды арттыруға бағытталған бірқатар брендингтік іс-шараларды өткізді. 2015 жылдың мамыр айында институт Қазақстандағы Қытай елшілігінің қолдауымен «Орталық Азия елдері мен Қытай арасындағы ынтымақтастықтың шынайылығы мен болашағы жастар көзімен» тақырыбында халықаралық байқау жариялады. Қатысушылар «Жібек жолының экономикалық белдеуі – 21 ғасыр жобасы», «Қытайдың сыртқы саяси стратегиясындағы Орталық Азия», «Қытай дипломатиясының жетістіктері», «Қытайдың Орталық Азия елдерімен ынтымақтастығы» сияқты тақырыптарда мақалалар жазуға шақырылды. [7]

Институт қабырғасында қытай тілінде фильмдерді көргенде тыңдаушылардың ауызша сөйлеуді қабылдауын жақсарту үшін арнайы құрылған кино клуб жұмыс істейді, бұл да «қытай мәдениетіне қосылуға» көмектеседі.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде КИ 1999 жылы ашылған қытай тілі орталығының базасында Ланьчжоу университетімен бірлесіп құрылған. Институттың сайтында 500-ден астам университет студенттері мен қызметкерлері Қытай тілі мен мәдениеті бойынша білімдерін жетілдіру үшін Қытайға жіберілгені айтылған.

Ақтөбе мемлекеттік педагогикалық институтының жанындағы КИ 2010 жылдың қазан айында құрылды. Шыңжаң қаржы-экономикалық университеті Қазақстанның аймақтық университетінің серіктесі болды. 2013 жылы Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті мен Конфуций институттарының бас басқармасы арасында қосымша келісімге қол қойылды. Сол жылы Қ.Жұбанов атындағы АӨМУ жанындағы КИ Бейжіңде ұйымдастырылған Конфуций институттарының 8 - дүниежүзілік конгресінде күміс медаль алды.

АӨМУ жанындағы КИ Ақтөбе университеті сияқты қазақстандық жоғары оқу орындарымен тығыз байланыста. С.Бәйішев, Атырау университеті. Х.Досмұхамедова, Атырау мұнай және газ институты, Атырау инженерлік-гуманитарлық институты, т.б. 2016 жылы Назарбаев зияткерлік мектебімен ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойылды, оған сәйкес мектепте қытай тілі сыныптары ашылды, ал оқушылар қытай тілінен емтихандарды сәтті тапсырған жағдайда Қытай университеттерінің гранттарын алу және Жазғы лагерьге бару мүмкіндіктері бар. [8]

Институтта 600-ден астам студент білім алды, олардың арасында жергілікті жоғары оқу орындарының студенттері мен оқытушылары, мұнай компанияларының қызметкерлері, аудармашылар бар. АӨМУ жанындағы КИ-да каллиграфия, тайцзицюань жаттығулары, қытай халық билері мен музыкасы, теннис бойынша қосымша сабақтар өткізіледі.

Қарағанды политехникалық университетінде КИ ресми түрде 2011 жылдың қараша айында ашылды. Серіктестік ұйым ретінде Қытай тілін насихаттау кеңсесі мен Шихэци университеті болды. Сабақтарды Қытайдың Шихэци университетінің филологтары жүргізеді. 2014 жылдың 14 мамырында ҚарМТУ-да КИ және Шихэци университетімен бірлесіп «Жібек жолы экономикалық аймағы: Қытай мен Орталық Азияның бірлескен дамуы» тақырыбында 2 - Халықаралық форум өтті. Жыл сайын КИ ҚарМТУ студенттері Қытай Жаңа жылын, Конфуций институтының күнін, Көктем мерекесін және т.б. мерекелерін белсенді түрде өткізеді. 2015 жылы институт қабырғасында лингафон кабинетінің салтанатты ашылуы өтті. Жыл сайын КИ ҚарМТУ «Қытай тілінің көпірі» байқауын өткізіп, Қытайда Жазғы мектеп ұйымдастырады.

Алдағы уақытта КИ Қазақ агротехникалық университетінде ашылады деп күтілуде. С.Сейфуллин атындағы университетте жаңа КИ ашылады, ол Астанадағы осындай екінші мекемеге айналды. Қазақстан-Қытай ғылым және білім орталығы 2010 жылы маусым айында құрылған Агротехникалық университет базасында жұмыс істейді. Қытайдың Қазақстандағы Елшілігі 2016 жылдың мамыр айында ҚАТУ студенттері мен оқытушыларына Шыңжаң ауылшаруашылық университетінде, Солтүстік-Батыс ауылшаруашылық университетінде және Қытай ауылшаруашылық университетінде қысқа мерзімді тағылымдамадан өту үшін 23 грант бөлді. Қытай тілі кабинетінің жабдықталуын да Қытай Халық Республикасының Елшілігі қаржыландырды. [9]

2014 жылы ҚАТУ жанынан «Қазақстан-Қытай ауыл шаруашылығын механикаландыру орталығы» мен «Биологиялық қауіпсіздіктің ғылыми зертханасы» құрылды.

Қорытындылай келе, КИ орналасқан кейбір қалалардағы қарапайым азаматтар мен мамандардың зерттеулері мен сауалнамасы қытай тілін үйренуге деген қызығушылық тұрақты түрде артып келе жатқанын көрсетті, бірақ Конфуций институттарының қызметі әртүрлі бұқаралық ақпарат құралдарында әрдайым жақсы көрсетілмейді. Сарапшылардың пікірінше, КИ жоспарлы түрде жұмыс істеп, көпшіліктің назарын аудармауға мақсатты түрде ұмтылады. Университет студенттері мен қытай тілін үйренгісі келетін қарапайым азаматтардың жеке білім беру орталықтарында емес, КИ-да білім алудың артықшылықтары туралы нақты түсініктері жоқ.

Сондай-ақ қабылдаушы ел мен Қытай арасындағы өзара іс-қимыл үдерісі әрдайым үйлестіре бермейтінін атап өткен жөн.

Кейбір сауалнама жүргізілген мамандар Қазақстандағы КИ қызметін әлі де жеткілікті дәрежеде тиімді емес деп санайды. Конфуций институттары соңғы бірнеше жылдағы белсенділіктің жоғарылауына қарамастан, жалпы халыққа әлі де белгілі емес екендігі атап өтілді. Сонымен бірге, сарапшылар КИ-ның ешқандай дау-дамайға қатысы жоқтығын, бұл Қазақстандағы мекемелердің имиджіне оң әсер ететінін атап өтті.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. QS World University Rankings 2015-2016, <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2015>

2. Yu-Wen Chen, A Research Note on Central Asian Perspectives on the Rise of China: The Example of Kazakhstan, *Issues & Studies* 51. No. 3
3. Актобе Таймс. СНПС-Актобемунайгаз выставило работникам «китайский» ультиматум, 21.01.2016. <http://aktobetimes.kz/centralnaya-verhnyayanovost/1742-snps-aktobemunaygaz-vystavilo-rabotnikam-kitayskiy-ultimatum.html>
4. Regnum. Китайская компания пояснила языковые требования к казахстанским рабочим, 04.02.2016. <https://regnum.ru/news/polit/2071790.html>
5. CNPC. Обучение специалистов. http://www.cnpc.com.cn/ru/rcpx/rlzy_common.shtml
6. Абилмажитова. Академию хореографии в Астане построили на деньги китайских спонсоров, *Tengrinews*, 31.08.2016. https://tengrinews.kz/picture_art/akademiya-horeografii-astane-postroili-dengi-kitayskih-301273/
7. Институт Конфуция при Евразийском национальном университете им. Л. Н. Гумилева. <http://ic.enu.kz/index.php/ru/component/content/category/78-%D0%BE%D0%B1%D1%8C%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%>
8. Диапазон. В школе Назарбаева будут обучать китайскому языку. 02.03.2016. <http://www.diapazon.kz/aktobe/aktobe-society/80734-v-shkole-nazarbaevabudut-obuchat-kitayskomu-yazyku.html>
9. М. Нургазина. При агроуниверситете в Астане откроется институт Конфуция. *КазПравда*, 19.06.2015. <http://www.kazpravda.kz/news/obshchestvo/priagrouniversitete-v-astane-otkroetsya-institut-konfutsiya/>

UDC 324,25

HISTORY AND ESSENCE OF THE BELT AND ROAD INITIATIVE (BRI)

Berekeyev Kaisar

berekeyev.kaisar@gmail.com

Master degree student of the Faculty of International Relations,
L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan
Supervisor – B. Somzhurek

The importance of logistics, i.e., transportation from one point to another of already manufactured goods, can hardly be overestimated. This principle is important not only in the modern world, where it is not enough just to quickly deliver goods from point A to point B, but was important thousands of years ago.

Despite this, in the modern world the main way to deliver goods from one point to another is sea transportation. According to the Big Russian Encyclopedia, since the end of the 20th century, intensively develop sea container transportation of goods [1]. There are several reasons for this:

1. Marine vessels have a much larger cargo capacity than trucks or trains. Economies of scale allow for lower unit freight costs.
2. Marine vessels typically have lower energy consumption per ton kilometer than trucks or trains. This is due to more efficient use of fuel and less water resistance compared to traveling on land.
3. Ports and marine terminals, although requiring infrastructure investment, generally have lower tariffs and service charges than rail or road terminals.
4. Fuel for ships is generally cheaper than for other modes of transportation. This is because many marine vessels use diesel fuel, which generally costs less than gasoline or jet fuel [2].

Based on the above, the modern world uses maritime transportation as the main way to deliver goods from one point to another based on practicality, and it plays a key role in international trade and logistics, ensuring efficient and cost-effective movement of goods around the world.